

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

13 oktober 2003

VERZOEKSCHRIFT

over de 's Hertogenmolens te Aarschot

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Media en Sport
uitgebracht door de heer Jo Vermeulen en mevrouw Mieke Van Hecke**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jo Vermeulen.

Vaste leden :

de heren Carl Decaluwe, Bart De Smet, mevrouw Ilse Van Eetvelde, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren Karlos Callens, Frans De Cock, Peter Gysbrechts, Bob Verstraete ;

de heer Wilfried Aers, mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Hilde De Lobel ;

de heren Chokri Mahassine, Dany Vandenbossche ;

de heer Jo Vermeulen ;

de heer Herman Lauwers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heer Luc Martens, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, de heer Gilbert Vanleenhove ;

de heren Jozef Browaeys, André Denys, Jacques Devolder, Paul Wille ;

de heren Julien Libreht, Felix Strackx, Miel Verrijken ;

de heren Peter De Ridder, André Van Nieuwkerke ;

de heer Jos Stassens ;

de heer Jan Roegiers.

INHOUD

	Blz.
1. Procedure	4
2. Bespreking van het verzoekschrift op de vergadering van donderdag 24 april 2003	4
– Standpunt van de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Angelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken	4
– Opmerkingen van de commissieleden	5
3. Voortzetting van de bespreking op de vergadering van 9 oktober 2003	5
4. Conclusies	6

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Media en Sport vergaderde op 24 april en 9 oktober 2003 over het verzoekschrift van de heer Jord Vandenhoult over de 's Hertogenmolens te Aarschot.

1. Procedure

De Commissie voor Cultuur, Media en Sport neemt kennis van het verzoekschrift dat op 25 maart 2003 door de heer Jord Vandenhoult werd ingediend, en door de voorzitter van het parlement als ontvankelijk verzoekschrift aan de Commissie voor Cultuur, Media en Sport werd toegewezen.

Het verzoekschrift werd aan de commissieleden toegestuurd. Na onderzoek door de commissieleden werd het voor bespreking in de commissie geagendeerd op 24 april 2003, en een tweede maal op 9 oktober 2003.

2. Bespreking van het verzoekschrift op de vergadering van donderdag 24 april 2003

- *Standpunt van de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken*

De minister stelt dat 's Hertogenmolens te Aarschot een belangrijk Vlaams industrieel-archeologisch monument is. Het is een bijzonder groot complex gebouwd op de rivier de Demer, die doorheen een brede doorgang door de gelijkvloerse verdieping van het monument voor de nodige energie zorgde voor het aandrijven van een groot molenrad. In het gebouw staan nog belangrijke onderdelen van de inrichting van de watermolen. Het geheel werd als monument beschermd op 11 september 1986, en op 28 november 1995 door de federale overheid overgedragen aan het Vlaamse Gewest.

In de periode 1996-1998 heeft de afdeling Monumenten en Landschappen tal van studiewerken uitgevoerd en laten uitvoeren in overleg met de afdelingen Gebouwen, Zeeschelde, Geotechniek, Betonstructuren, de KU-Leuven en de stad Aarschot. Toen het gebouw aan het Vlaamse Gewest werd overgedragen, bevond het zich reeds in zeer slechte staat. In 1970 werd de noordelijke vleugel gedeeltelijk door brand vernield, terwijl in 1986 een gedeelte van de zuidwestgevel instortte. Door de erosie van het water was ook een gedeelte van de funderingen van de middenpartij weggespoeld.

De verschillende studies over de differentiële zettingen en de stabiliteit van het gebouw waren daarom van essentieel belang. Uit dit onderzoek is gebleken dat er een samenhang is tussen de bouwkundige gebreken en de geschiedenis van het gebouw : de vele uitbreidingen, doorbrekingen, onoordeelkundige verbouwingen en de beschieting van het gebouw in 1944 zijn in belangrijke mate de oorzaak van de gebreken van het gebouw.

Door een degelijke karkasrestauratie kunnen volgens de minister deze gebreken worden ondervangen. Indien daarna bij het verlenen van een nieuwe bestemming de oorspronkelijke draagkracht van het gebouw niet wordt overschreden zal de huidige precare bouwfysische toestand van het gebouw geen nieuwe problemen stellen.

Op basis van deze gegevens werd een herbestemmingsscenario opgesteld om in het gebouw kantoren onder te brengen : een VVV-kantoor, vergader ruimten, horecafuncties, lofts en zo meer. Ook de mogelijkheid voor het opwekken van energie uit waterkracht werd onderzocht. Ondanks de onafgebroken inzet van veel vakkennis en creatieve verbeelding kon totnogtoe geen tastbaar resultaat worden bereikt.

Sinds 2001 wordt de wijziging voorbereid van de categorisering van de Demer van een bevaarbare naar een onbevaarbare waterloop. Hierover bestaat reeds een principieel akkoord maar deze regeling moet nog definitief door de Vlaamse regering worden vastgesteld.

Hierdoor zou het beheer van de waterloop worden toevertrouwd aan de afdeling Water. Deze afdeling heeft reeds in 2001 haar belangstelling betoond voor de herbestemming van het middengedeelte van het gebouw. Hier bevinden zich grote hoge ruimtes met belangrijke en zware overblijfselen van het mechanisme van de watermolen. Dit gedeelte zou dan ook bij voorrang een publieke functie moeten verkrijgen. Na onderzoek is gebleken dat een horecabestemming er niet haalbaar is. Na de overheveling van het beheer van de Demer naar de afdeling Water, zou deze afdeling het middengedeelte van de molen kunnen herbestemmen.

Voor de overige delen, links en rechts van de middenpartij, is er interesse van de privé-sector om er woongelegenheden in onder te brengen. Deze bestemming kan echter niet worden uitgevoerd zo lang er geen globale oplossing is voor het gehele molencomplex. Die wordt voorlopig verhinderd door het feit dat er nog geen oplossing is voor de

middenpartij en omdat ook de omgeving van de molen dient te worden heraangelegd.

Voor de eerste moeilijkheid kan de medewerking van, en herbestemming door de afdeling Water, na de hercategorisering van de Demer, een oplossing bieden. De tweede moeilijkheid kan worden opgelost door de beslissing van de stad Aarschot om in het kader van het Stadsvernieuwingsfonds een studie voor de aanleg van de omgeving van 's Hertogenmolens te laten uitvoeren.

De minister betreurt dat de vele inspanningen van de verschillende betrokken partners totnogtoe niet hebben geleid tot het gewenste resultaat. Aan de administratie wordt de opdracht geven om te blijven zoeken naar oplossingen en dit in samenwerking met de stad Aarschot en de privé-sector. De minister is er van overtuigd dat dit – mede door de nakende overdracht van het beheer van de Demer naar de afdeling Water – op een niet al te lange termijn tot een oplossing zal leiden.

– *Opmerkingen van de commissieleden*

Mevrouw Mieke Van Hecke meent dat voorliggend verzoekschrift een pleidooi bevat voor een dossier dat op zich reeds voldoende tot de verbeelding spreekt. Het verzoekschrift is keurig opgesteld en goed gedocumenteerd, zodat een hoorzitting om bijkomende informatie te verwerven niet nodig is. De spreker merkt op dat Aarschot een dossier zou hebben ingediend om aanspraak te maken op de middelen van het stadsvernieuwingsfonds. Dit dossier zou echter zijn afgewezen. De spreker informeert naar de reden van deze afwijzing.

De minister deelt mee dat het project in de eerste ronde te weinig gefundeerd en omkaderd was. Er is echter ook een tweede ronde voorzien, met specifieke middelen. In deze ronde zal Aarschot begeleid worden, zodat het relevante dossier ook op een deskundige wijze wordt voorgedragen. Finaal zal het de Vlaamse regering zijn die over de eventuele toekenning van de middelen moet beslissen.

Mevrouw Mieke Van Hecke verheugt zich hierover. Op deze wijze kan de stad Aarschot de vereiste studie laten uitvoeren, waarvoor het zelf niet over de vereiste knowhow beschikt.

De heer Jo Vermeulen merkt op dat betreffende het zoeken naar bestemmingen voor het gerestaureerde monument eventueel ook kan worden gedacht aan een 'ecohuis'. In Borgerhout kent deze formule immers een overweldigend succes.

De minister vindt dit geen slecht idee, maar wijst erop dat een dergelijk project moet worden overlegd met de minister bevoegd voor Leefmilieu.

Na overleg wordt voorgesteld om de bespreking van het dossier nog even aan te houden tot na het zomerreces. Op deze wijze kunnen eventueel bijkomende inlichtingen worden ingewonnen om met kennis van zaken over het verzoekschrift te oordelen.

3. Voortzetting van de bespreking op de vergadering van 9 oktober 2003

De heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, legt aan de commissie de stand van zaken voor van het dossier per 1 oktober 2003.

In 2003 werd in het kader van de stadsvernieuwingsprojecten een dossier voor 's Hertogenmolens ingediend. Dit dossier werd echter niet geselecteerd omdat het onvoldoende was uitgewerkt. De minister wijst erop dat in het kader van de stadsvernieuwingsprojecten immers een aantal projecten niet werden weerhouden omdat het dossier onvoldoende was onderbouwd. Het betrof vooral dossiers die werden ingediend door kleine steden die niet over dezelfde deskundigheid kunnen beschikken als de grote steden. Voor enkele dossiers was het echter overduidelijk dat lokaal een grote interesse aanwezig was, en dat er ook reeds grote inspanningen waren geleverd. Daarom werd voorgesteld om deze steden te helpen om een goed dossier te kunnen voordragen.

In het kader van de tweede ronde stadsvernieuwingsprojecten voor het jaar 2004 zal er door de stad Aarschot voor 's Hertogenmolens en omgeving een goed onderbouwd dossier worden samengesteld. De stad zal hierin worden bijgestaan door de dienst van de Vlaamse Bouwmeester en de afdeling Monumenten en Landschappen.

De minister wijst erop dat het dossier voorziet in volgend stappenplan :

- Er werd door de Vlaamse Bouwmeester begin juli 2003 een ontwerpopdracht gepubliceerd voor de “restauratie, herbestemming en nieuwbouw van de 's Hertogenmolens te Aarschot”.
- De eigendom van de molen wordt door het Vlaamse Gewest voor een symbolische euro overgedragen aan de stad Aarschot. Dit zou

worden geregeld in het programmadecreet bij de uitgavenbegroting voor het jaar 2004.

- In afwachting van de eigendomsoverdracht treedt de afdeling Monumenten en Landschappen voorlopig op als bouwheer.
- De selectieprocedure voor de ontwerpopdracht start op 4 augustus 2004 met de afronding van de projectdefinitie en wordt afgerond medio november 2004, waarna de toewijzing aan de ontwerpers kan gebeuren.
- De afdeling Monumenten en Landschappen zal het vele relevante studiewerk dat al gebeurde ter beschikking stellen van de kandidaatontwerpers.
- De heer Edgard Goedleven zal in zijn hoedanigheid van consultant-coördinator in dit dossier de verwachtingen van de stad Aarschot en van de afdeling Water (toekomstig beheerder van de Demer) opnemen in de projectdefinitie, samen met die van de Vlaamse Bouwmeester en van de afdeling Monumenten en Landschappen.

De minister heeft goede hoop dat dit dossier, mits keurig gemotiveerd en onderbouwd, binnen redelijke termijn tot een goed einde kan worden gebracht.

De heer Bob Verstraete merkt op dat de stad Aarschot de naam van 'Parel van het Hageland' niet enkel te danken heeft aan zijn prachtige landschappen, maar ook aan een aantal historische monumenten die de tweede wereldoorlog in de zwaar geteisterde stad toch hebben overleefd. Het betreft de prachtige Onze-Lieve-Vrouwekerk, de Gasthuissite waar nu het cultureel centrum is gehuisvest, en de Begijnhofsite die helaas wordt verminkt door de slechte toestand van de 's Hertogenmolens.

De spreker dankt de minister dan ook voor het feit dat dit dossier een tweede kans wordt gegund. In het verleden was men immers reeds kort bij een oplossing, maar door de val van de toenmalige regering moest alles terug van vooraf aan worden opgestart. Ondertussen is het gebouw sterk in verval, al blijkt uit een aantal dossiers dat de bouwfysische toestand niet echt dramatisch is.

De spreker dringt erop aan dat de Vlaamse Gemeenschap opdracht zou geven aan de Monumentenwacht om zo vlug mogelijk een verslag te maken van de toestand van daken. Er is immers op meerdere plaatsen insijpelend water, waardoor de

gevreesde huiszwam zich verspreidt in het gebouw. De spreker stelt voor dat de commissie zich ter plaatse komt vergewissen van de ernst van de toestand.

De minister bevestigt dat een verslag van de toestand van de daken onontbeerlijk is in dit dossier. Vermoedelijk werd deze toestand reeds vastgesteld. Indien dit niet het geval is zal het dossier zeer spoedig met dit element worden aangevuld.

4. Conclusies

Na discussie stellen de commissieleden dat het dossier van de 's Hertogenmolens door de administratie kan worden afgehandeld en begeleid zoals door de minister werd uiteengezet bij de toelichting van het stappenplan op de commissievergadering van 9 oktober 2003.

De verslaggevers,

Jo VERMEULEN
Mieke VAN HECKE

De voorzitter,

Jo VERMEULEN